YOSHLARNING BO'SH VAQTINI TELEFONDA EMAS, FOYDALI MASHG'ULOTLARDA O'TKAZISH – BUGUNGI KUNNING DOLZARB MASALASI

Òzbekiston milliy pedagogika unversiteti
Milliy g'oya ma'naviyat talim va huquq asoslari yo'nalishi
101 guruh talabasi Ergashova Umida

Annotatsiya
Ushbu maqolada bugungi kunda yoshlar orasida mobil telefon va ijtimoiy tarmoqlardan ortiqcha foydalanish holatlari, buning bo'sh vaqtni mazmunli tashkil etishga ta'siri hamda yuzaga kelayotgan ayrim muammolar haqida fikr yuritiladi. Shuningdek, yoshlarning bo'sh vaqtini kitobxonlik, sport, ilm olish, kasb-hunar o'rganish va boshqa foydali mashg'ulotlarga yo'naltirishning ahamiyati yoritiladi. Yosh avlodning vaqtga bo'lgan munosabatini o'zgartirish, ularda mas'uliyat va o'z ustida ishlash ko'nikmalarini shakllantirish masalalariga ham alohida e'tibor qaratiladi.
Kalit so'zlar: yoshlar, bo'sh vaqt, mobil telefon, internet, ijtimoiy tarmoqlar, kitobxonlik, ma'naviyat, sport, ta'lim, zamonaviy texnologiyalar, vaqtni qadrlash.

Kirish

Hozirgi zamonda ilm-fan va texnologiyalar shu qadar tez rivojlanmoqdaki, inson hayotini turli zamonaviy qurilmalarsiz tasavvur qilish tobora qiyinlashib bormoqda. Ayniqsa, mobil telefonlar kundalik turmushimizning ajralmas qismiga aylangan. Bugun deyarli har bir yoshning qo'lida smartfon bor. Ular telefon orqali yangiliklarni kuzatadi, turli ma'lumotlarni izlaydi, ta'lim oladi, do'stlari bilan muloqot qiladi va bo'sh vaqtini o'tkazadi.

Albatta, bunday imkoniyatlarning mavjudligi zamonaviy hayot uchun katta qulaylik hisoblanadi. Lekin masalaning boshqa bir tomoni ham bor. Ya'ni yoshlarning telefondan foydalanish darajasi va unga sarflayotgan vaqti tobora muhim muhokama mavzusiga aylanmoqda. Ayrim hollarda telefon insonning kundalik ishlariga yordam beruvchi vosita bo'lish o'rniga, uning vaqtini egallaydigan asosiy mashg'ulotga aylanib qolmoqda.

Eng achinarlisi, ba'zi yoshlar o'zlarining qimmatli vaqtlarini ijtimoiy tarmoqlarda maqsadsiz ravishda o'tkazayotganini sezmay ham qoladi. Bir necha daqiqa davomida telefon ko'rish niyatida boshlangan mashg'ulot ba'zan bir necha soatga cho'ziladi. Natijada o'qish, kitob mutolaasi, sport bilan shug'ullanish va boshqa foydali ishlar ortga suriladi. Shu sababli yoshlarning bo'sh vaqtini qanday tashkil etishi bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Bo'sh vaqt – inson kamoloti uchun muhim imkoniyat

Inson hayotida vaqtning o‘rni beqiyos. Ayniqsa, yoshlik davri har tomonlama rivojlanish, bilim va tajriba orttirish, kelajakdagi maqsadlarni belgilash uchun eng muhim bosqichlardan biridir. Bu davrda shakllangan odatlar insonning keyingi hayotiga ham katta ta'sir ko‘rsatadi.

Bo‘sh vaqt deganda faqat dam olish yoki kundalik majburiyatlardan xoli bo‘lgan vaqtni tushunmaslik kerak. Aslida, bu inson o‘z qiziqishlari bilan shug‘ullanishi, yangi bilimlarni egallashi, qobiliyatlarini rivojlantirishi va o‘z ustida ishlashi mumkin bo‘lgan muhim imkoniyatdir. Agar yoshlar ana shu imkoniyatdan to‘g‘ri foydalana olsa, ularning dunyoqarashi kengayadi, fikrlash qobiliyati rivojlanadi va kelajakda o‘z oldiga qo‘ygan maqsadlariga erishishi osonlashadi.

Afsuski, bugungi kunda ayrim yoshlar bo‘sh vaqtni faqat telefon orqali o‘tkazishni odat qilib olgan. Turli qisqa videolar, ko‘ngilochar sahifalar va ijtimoiy tarmoqlardagi yangiliklar ularning e'tiborini o‘ziga jalb qiladi. Bunday holat davomli tus olsa, insonda vaqtni rejalashtirish va undan samarali foydalanish ko‘nikmalari susayishi mumkin.

Menimcha, yoshlar eng avvalo o‘z vaqtining qadriga yetishni o‘rganishi kerak. Chunki bugun sarflangan har bir soat ertangi kunimizning qanday bo‘lishiga ma'lum darajada ta'sir ko‘rsatadi.

Telefon va ijtimoiy tarmoqlardan ortiqcha foydalanishning salbiy jihatlari

Mobil telefonning foydali tomonlari ko‘p bo‘lsa-da, undan me'yoridan ortiq foydalanish ayrim salbiy oqibatlarni keltirib chiqarishi mumkin. Ayniqsa, yoshlarning ijtimoiy tarmoqlarga haddan tashqari berilib ketishi ularning kundalik hayotidagi muhim mashg‘ulotlarga salbiy ta'sir ko‘rsatadi.

Birinchidan, telefondan ko‘p foydalanish o‘qish va bilim olish jarayonida diqqatning tez-tez chalg‘ishiga sabab bo‘ladi. Masalan, dars tayyorlash jarayonida telefonga kelgan xabar yoki bildirishnoma yoshning e'tiborini asosiy vazifadan chalg‘itishi mumkin. Natijada bir necha daqiqada bajarilishi mumkin bo‘lgan ish ancha ko‘p vaqt talab qiladi.

Ikkinchidan, uzoq vaqt telefon qarshisida o‘tirish jismoniy faollikning kamayishiga olib keladi. Yoshlarning sport bilan shug‘ullanishi, ochiq havoda sayr qilishi va faol hayot tarziga amal qilishi muhim. Biroq telefon bilan ortiqcha band bo‘lish bunday mashg‘ulotlarga ajratiladigan vaqtni qisqartiradi.

Uchinchidan, virtual muloqotning ortib borishi ayrim hollarda insonlar o‘rtasidagi jonli suhbatlarning kamayishiga sabab bo‘lmoqda. Masalan, bir xonada o‘tirgan oila a'zolari yoki do‘stlarning har biri o‘z telefoni bilan band bo‘lishi mumkin. Aslida esa insonning ma'naviy rivojlanishida samimiy suhbat, fikr almashish va yaqinlar bilan vaqt o‘tkazish ham muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, internetda tarqaladigan barcha ma'lumotlar ham ishonchli va foydali emas. Ayrim yoshlar yolg‘on xabarlar, zararli axborotlar yoki vaqtni behuda sarflashga undaydigan kontentlarga duch kelishi mumkin. Shu sababli internetdan foydalanishda axborot madaniyatiga ega bo‘lish, har qanday ma'lumotga tanqidiy yondashish zarur.

Yoshlarning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish yo‘llari

Yoshlarning bo‘sh vaqtini samarali tashkil etish uchun, avvalo, ularning qiziqishlari va imkoniyatlarini hisobga olish kerak. Har bir yoshning o‘ziga xos qobiliyati, intilishi va kelajakdagi maqsadlari mavjud. Kimdir sportga, kimdir ilm-fanga, yana kimdir san'at yoki texnologiyalarga qiziqadi. Muhimi, ana shu qiziqishlarni rivojlantirish uchun imkoniyat yaratishdir.

Eng avvalo, kitobxonlikka e'tiborni kuchaytirish lozim. Kitob insonning eng yaqin ma'naviy hamrohidir. Badiiy adabiyotlar insonning fikrlash doirasini kengaytiradi, nutq boyligini oshiradi va hayotga bo‘lgan qarashlarini shakllantiradi. Ilmiy va ommabop adabiyotlar esa yangi bilimlarni egallashga yordam beradi. Har kuni ma'lum vaqtni kitob o‘qishga ajratish orqali yoshlar o‘zida foydali odatni shakllantirishi mumkin.

Yana bir muhim yo‘nalish – sport va jismoniy tarbiyadir. Sport nafaqat sog‘lom turmush tarzini shakllantiradi, balki insonda intizom, sabr-toqat, qat'iyat va maqsad sari intilish kabi fazilatlarni ham rivojlantiradi. Turli sport to‘garaklari va musobaqalarda ishtirok etish yoshlarning bo‘sh vaqtini mazmunli o‘tkazish bilan birga, ularning ijtimoiy faolligini ham oshiradi.

Bundan tashqari, zamonaviy kasb-hunarlarni o‘rganish ham yoshlar uchun katta imkoniyatdir. Bugungi mehnat bozorida chet tillarini bilish, kompyuter savodxonligi, dasturlash, grafik dizayn, marketing va boshqa zamonaviy ko‘nikmalarga ehtiyoj ortib bormoqda. Yoshlar bo‘sh vaqtlarida ana shu yo‘nalishlarni o‘rganish orqali o‘z kelajagiga mustahkam zamin yaratishi mumkin.

Ijodiy mashg‘ulotlarning ham ahamiyati katta. Rasm chizish, musiqa asboblarini chalish, she'r yozish, fotografiya, hunarmandchilik va boshqa faoliyat turlari insonning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Bunday mashg‘ulotlar yoshlarning o‘z qobiliyatlarini kashf etishiga va hayotga yanada qiziqish bilan qarashiga yordam beradi.

Oila, mahalla va ta'lim muassasalarining o‘rni

Yoshlarning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish faqat ularning shaxsiy vazifasi emas. Bu borada ota-onalar, pedagoglar, mahalla faollari va keng jamoatchilikning ham mas'uliyati mavjud.

Oila – inson tarbiyasining dastlabki va eng muhim maskani. Farzandning vaqtga bo‘lgan munosabati, odatlari va qiziqishlari ko‘p jihatdan oiladagi muhitga bog‘liq.

Ota-onalar farzandlariga faqat telefon ishlatishni cheklash orqali emas, balki o‘zlari ham namuna bo‘lish orqali ta'sir ko‘rsatishi kerak. Masalan, oilaviy kitobxonlik, birgalikda sayr qilish, sport bilan shug‘ullanish va turli foydali mashg‘ulotlarni yo‘lga qo‘yish yaxshi natija beradi.

Ta'lim muassasalarida ham yoshlarning qiziqishlarini qo‘llab-quvvatlashga alohida e'tibor qaratish lozim. Turli fan to‘garaklari, kitobxonlik tanlovlari, sport musobaqalari, intellektual bellashuvlar va ijodiy uchrashuvlar yoshlarning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etishda muhim vosita bo‘la oladi.

Mahallalarda yoshlar uchun sport maydonchalari, kutubxonalar, o‘quv markazlari va ijodiy to‘garaklarning faoliyatini rivojlantirish ham foydali. Chunki yoshlar uchun qiziqarli va qulay imkoniyatlar qancha ko‘p bo‘lsa, ularning bo‘sh vaqtini mazmunli o‘tkazishga bo‘lgan intilishi ham shuncha ortadi.

Zamonaviy texnologiyalardan to‘g‘ri foydalanish madaniyati

Bugungi kunda telefon va internetdan butunlay voz kechish to‘g‘ri yechim emas. Chunki zamonaviy texnologiyalar ta'lim, ilm-fan va kasbiy rivojlanish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Muhimi, ulardan qanday maqsadda va qay darajada foydalanishimizdir.

Masalan, yoshlar telefon orqali chet tillarini o‘rganishi, elektron kutubxonalardan foydalanishi, onlayn kurslarda qatnashishi va o‘z sohasiga oid bilimlarni oshirishi mumkin. Bu esa telefonni oddiy ko‘ngilochar vositadan foydali ta'lim manbaiga aylantiradi.

Buning uchun har bir yosh o‘z oldiga aniq maqsad qo‘yishi va kun tartibini shakllantirishi lozim. Ijtimoiy tarmoqlarda o‘tkaziladigan vaqtni cheklash, dars yoki boshqa muhim ishlar davomida telefonni chetga qo‘yish, uyqudan oldin undan foydalanishni kamaytirish kabi oddiy qoidalar ham yaxshi samara beradi.

Eng muhimi, yoshlar texnologiyalarning quliga emas, balki undan oqilona foydalana oladigan ongli foydalanuvchiga aylanishi kerak.

Xulosa

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, yoshlarning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish bugungi kunning eng muhim masalalaridan biridir. Chunki yosh avlodning qanday bilim olishi, qanday odatlarni shakllantirishi va vaqtini nimalarga sarflashi nafaqat uning shaxsiy kelajagiga, balki jamiyat taraqqiyotiga ham ta'sir ko‘rsatadi.

Har bir yosh o‘z vaqtini qadrlashi, uni faqat telefon va ijtimoiy tarmoqlarga sarflamasdan, bilim olish, sport bilan shug‘ullanish, kitob o‘qish va yangi ko‘nikmalarni egallashga yo‘naltirishi zarur. Albatta, buning uchun insondan katta

imkoniyat yoki alohida sharoit talab qilinmaydi. Eng muhimi, xohish, intilish va qat'iyat bo‘lishidir.

Shaxsan men yoshlar uchun eng katta imkoniyatlardan biri aynan bo‘sh vaqt ekaniga ishonaman. Chunki inson o‘z ustida ishlashni bugundan boshlasa, uning natijasini ertaga albatta ko‘radi. Bugun o‘qilgan bir kitob, o‘rganilgan bir til yoki egallangan bir ko‘nikma kelajakda katta yutuqlarga sabab bo‘lishi mumkin.

Shunday ekan, vaqtimizni behuda sarflamasdan, undan unumli foydalanishga odatlanaylik. Zero, telefon biz uchun xizmat qilishi kerak, biz telefon uchun emas. **Kelajagimizni ijtimoiy tarmoqlardagi vaqtinchalik taassurotlar emas, bugungi bilimimiz, mehnatimiz va intilishlarimiz belgilaydi.**